

Tuleva seisukoht KOPS muudatuste kohta

Tuleva Fondid AS ja Tulundusühistu Tuleva on tutvunud kogumispensionide seaduse ja maksukorralduse seaduse muutmise eelnõuga. Eelnõu eesmärk on muuta II samm tasuvamaks, aidates võimalikult paljudel inimestel koguda oma tulevikuks piisavalt kapitali.

Tuleva toetab seda eesmärki, kuid leiame, et praegusel kujul eelnõu seda ei saavuta. Alljärgnevalt toome välja kaks eelnõu peamist kitsaskohta ja meie ettepanekud.

1. Teistkordse lahkumisvõimaluse kaotamine takistab taasliitumist

Toetame igati II sambaga taasliitumise ooteaja lühendamist 10 aastalt 5 aastale. Paljud inimesed, kes pidid elulistel põhjustel raha välja võtma, soovivad nüüd kogumist jätkata ning pikk ooteaeg on neile põhjendamatuks karistuseks.

Samas ei toeta me plaani keelata taasliitujatel edaspidi II sambast uuesti lahkuda (eelnõu § 1 p 1 ja p 5).

Kui taasliitujate raha pannakse pärast uuesti liitumist täielikult "lukku", muudab see nende jaoks otsuse pöördumatuks ning kasvatab oluliselt otsusega seotud riski. Taasliitujad on inimesed, kes on juba kord eelistanud pensionivara kättesaadavust pikaajalisele lukustamisele.

Seejuures on pensionivara kättesaadavus oluline viis maandamaks riski, et II samba regulatsioon muutub tulevikus kogujale ebasoodsaks (näiteks kui peatatakse riigi maksed II sambasse).

Seetõttu tõstab taasliitujate uuesti lahkumise keeld (eelnõu § 1 p 1 ja p 5) taasliitumise barjääri ning tõenäoliselt vähendab taasliitujate hulka. See töötab vastu eelnõu eesmärgile tugevdada II sammast ja tuua inimesed uuesti koguma.

Lisaks tekitab selline muudatus tajutud ebavõrdsust: püsivalt kogunud inimestel säilib võimalus raha ennetähtaegselt kasutada, taasliitujatel aga mitte.

Seetõttu teeme ettepaneku jätta seadus muutmata osas, mis piirab taasliitujate võimalust uuesti II sambast lahkuda.

2. Sissemaksete peatamine osalise väljamakse korral on ebaproportsionaalne

Tervitame eelnõu soovi luua võimalus võtta soovi korral välja vaid osa kogutud rahast. See on vajalik muudatus, sest praegune süsteem sunnib inimesi katkestama pensionikogumise täielikult ka siis, kui vajatakse vaid väiksemat summat. Näiteks võib olla inimesel vaja võtta osa pensionivarast kasutusele, et tasuda esimese kodu ostmisel omafinantseering. Selleks ei pruugi olla vaja võtta kasutusele kogu II samba vara.

Eelnõu § 1 p 2 töötab sellele muudatusele vastu, sest eelnõu kohaselt peatuvad sotsiaalmaksu kanded (4%) II sambasse viieks aastaks ka osalise väljamakse korral.

See piirang **takistab säästmist**. Kui inimene võtab elulistel põhjustel välja väikese osa säästudest, peatab riik sissemaksed täies mahus. See toob väikese väljamakse korral kaasa suure kaotuse tulevases pensionivaras. Näiteks Eesti keskmise palga juures jääks nii inimesel täiendavalt II sambasse kogumata üle 5000 euro.

Piirang võib luua **vale ajendi**. Kui tagajärg (maksete peatamine 5 aastaks) on sama nii 100 euro kui ka 10 000 euro väljavõtmisel ning nii enda sissemaksete peatamisel kui ka selle mitte tegemisel, motiveerib see inimest võtma välja pigem kogu raha ja peatama ka oma sissemaksed. See töötab osalise väljamakse loogikale vastu.

Seetõttu teeme ettepaneku muuta eelnõu § 1 punkti 2 selliselt, et **osalise väljamakse korral sotsiaalmaksu sissemaksed II sambasse ei peatu**. Sissemaksed tuleks meie hinnangul peatada vaid juhul, kui isik võtab kokku välja enamiku (rohkem kui 50% varast) kogutud varast või lõpetab ise 2% maksete tegemise.

Kokkuvõte

Tuleva toetab eelnõu suunda suuremale paindlikkusele, kuid palub tungivalt üle vaadata taasliitumise piirangud ja osalise väljamaksega kaasnevad sanktsioonid. Nende piirangute kaotamine tagaks süsteemi suurema usaldusväärsuse ja täidaks eelnõu eesmärged paremini.

Lugupidamisega

Sten Andreas Ehrlich, Tõnu Pekk ja Annika Uudelepp